

Bioloģisko atkritumu dedzināšana: tiesiskais regulējums

OLAVS CERS,
ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU BIROJA *CERSJURKĀNS*
SIA PARTNERIS, ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS

PĒTERIS LEIMANIS,
JURISTA PALĪGS

Rudenī teju katrs nekustamā īpašuma saimnieks sakopj savu īpašumu – tiek savāktas lapas, koku zari, nokaltusī zāle –, un bieži vien pats vienkāršākais veids, kā atbrīvoties no šiem bioloģiskajiem atkritumiem, šķiet to sadedzināšana turpat īpašuma teritorijā. Šajā rakstā skaidrots, vai bioloģisko atkritumu sadedzināšana ir atļauta, vai arī īpašuma sakopšanai jāmeklē cits risinājums. Lai gan ir vairākas teorētiskas iespējas šo bioloģisko atkritumu savākšanai un pārstrādei, tomēr praksē ne visas tās ir iespējams īstenot.

ATKRITUMU JĒDZIENS UN PIEDERĪBA

Atkritumu apsaimniekošanas likums¹ (turpmāk – AAL) noteic, ka atkritumi ir jebkurš priekšmets vai viela, no kuras tās valdītājs atbrīvojas, ir nolēmis vai ir spiests atbrīvoties.² Atkritumu valdītājs var būt gan juridiska, gan fiziska persona, kuras darbības rezultātā rodas atkritumi vai kuras faktiskajā varā atkritumi atrodas.³ No AAL izriet, ka nokritušās lapas un koku zari ir klasificējami kā bioloģiskie atkritumi.⁴

ATKRITUMU DEDZINĀŠANA – KAS ATĻAUTS UN KAS – NE?

Saskaņā ar AAL normām atkritu-

mu dedzināšana vispārīgi ir pieļaujama tikai speciālās sadedzināšanas vai līdzsadedzināšanas iekārtās, kurām ir izsniegta piesārņojošas darbības atļauja atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu.⁵ Visticamāk, piemājas dārziņā vai lauku mājas pagalmā šādu iekārtu nebūs, bet citās iekārtās atkritumu dedzināšana nav atļauta.

Tomēr no vispārējā aizlieguma pastāv izņēmums attiecībā uz dārzu un parku atkritumiem. Proti, šādu atkritumus ir atļauts sadedzināt ugunskurā to rašanās vietā, ievērojot katras pašvaldības saistošos noteikumus.⁶ Tālāk daži piemēri, kā šos jautājumus risina atsevišķas pašvaldības.

Siguldas novada teritorijā:

Siguldas novada domes saistošie noteikumi paredz, ka dārza atkritumu dedzināšana ir atļauta vienīgi tad, ja tas *nerada traucējumu apkārtnējiem*. Par traucējumu uzskatāms, piemēram, vizuāli redzams, citiem cilvēkiem traucējošs piedūmojums.⁷ Šādā gadījumā pat bioloģisko atkritumu dedzināšana ir aizliegta.

Saulkrastu novada teritorijā:

Saulkrastu novada administratīvajā teritorijā laikā no 1. oktobra līdz

1 Atkritumu apsaimniekošanas likums, Latvijas Vēstnesis, 17.11.2010., Nr. 183.

2 AAL 1. panta 1. punkts.

3 AAL 1. panta 5., 6. punkts.

4 AAL 1. panta 4.¹ punkts.

5 AAL 15. panta pirmā daļa.

6 AAL 15. panta pirmā daļa.

7 Siguldas novada pašvaldības domes 2024. gada 19. decembra saistošie noteikumi Nr. 59 *Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Siguldas novadā*. Latvijas Vēstnesis, 31.03.2025., Nr. 63, 64.2.2.

” Uz lapu nodošanas punktiem nedrīkst vest nolietotu sadzīves tehniku. ”

30. aprīlim fiziskām personām uz savā īpašumā vai lietošanā esošas zemes ir pieļaujama māsaimniecības ietvaros lūzušo zaru un koku, krūmu un dzīvžogu kopšanas rezultātā nozāgēto zaru dedzināšana, ja tas apkārtējiem iedzīvotājiem nerada traucējošas smakas.⁸

Rīgas valstspilsētas teritorijā:

Ja Siguldas un Saulkrastu novads ir atļauts sadedzināt bioloģiskos atkritumus, ievērojot noteiktus ierobežojumus, tad Rīgā tas ir pilnībā aizliegts.⁹ Tomēr jau vairāk nekā desmit gadus Rīgas iedzīvotājiem tiek piedāvāta iespēja rudenī savāktās lapas nodot izvešanai: to var izdarīt noteiktās vietās un noteiktā laikā teju visās Rīgas apkaimēs. Jāņem gan vērā, ka lapas nedrīkst nodot maisos – tās nodošanas punktos ir jāizber un iztukšotie maiši pēc tam jāsavāc. Tāpat lapas nedrīkst iepriekš atvest un atstāt, kā arī tām nedrīkst būt citu atkritumu piemaisījums. Uz lapu nodošanas punktiem nedrīkst vest nolietotu sadzīves tehniku, mēbeles vai būvgružus vai lapas sajaukt ar sadzīves atkritumiem.¹⁰

8 Saulkrastu novada domes 2023. gada 25. oktobra saistošie noteikumi Nr. SN 17/2023 *Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Saulkrastu novadā*. Latvijas Vēstnesis, 08.12.2023., Nr. 238, 18.3.
9 Rīgas domes 2019. gada 29. novembra saistošie noteikumi Nr. 87 *Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā*. Latvijas Vēstnesis, 03.12.2019., Nr. 243, 32.2.
10 Rīdlinieki arī šogad bez maksas varēs nodot savāktās koku un krūmu lapas.

Mārupes novada teritorijā:

Mārupes novada pašvaldības domes saistošie noteikumi paredz, ka aprīlī un oktobrī ir pieļaujama kaitēkļu bojāto zaru un augu, kā arī nekompostējamo dārzu un parku atkritumu sadedzināšana, ja tas netraucē apkārtējiem cilvēkiem, nerada draudus cilvēku dzīvībai, veselībai, videi, kā arī personas mantai.¹¹

No minētajiem piemēriem redzams, ka pašvaldības šo jautājumu risina. Vai tas ir cilvēkiem ērti vai mazāk ērti, par to droši vien var diskutēt, bet risinājums tiek piedāvāts.

LAPU IZMEŠANA MEŽĀ – AIZLIEGTA UN SODĀMA

Nemot vērā lapu un zaru dedzināšanas ierobežojumus, iespējams, varētu rasties priekšstats, ka šos atkritumus būtu pieļaujams pārvietot uz mežu, tomēr šāda rīcība nav pieļaujama. Saskaņā ar AAL atkritumu pārvietošana ir atļauta tikai tam paredzētajās vietās.¹² Mežs nav atzīstams par atkritumu apsaimniekošanas vietu, un tajā atkritumu, tajā skaitā lapu un zaru, izmešana ir kategoriski aizliegta. →

Pieejams: <https://www.riga.lv/lv/jaunums/ridzinieki-ari-sogad-bez-maksas-vares-nodot-savaktas-koku-un-krumu-lapas>.

11 Mārupes novada pašvaldības domes 2022. gada 25. maija saistošie noteikumi Nr. 27/2022 *Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Mārupes novadā*. Latvijas Vēstnesis, 15.07.2022., Nr. 135, 16.3.
12 AAL 15. panta pirmā daļa.

Zaru un lapu neatļauta dedzināšana vai izmešana mežā ir uzskatāma par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpumu. AAL paredzēts, ka fiziskām personām par šādu rīcību var piemērot brīdinājumu vai naudas sodu no 70 līdz 1000 eiro, bet juridiskām personām – no 250 līdz 2800 eiro.¹³ Savukārt gadījumos, kad, pārkāpjot atkritumu apsaimniekošanas noteikumus, tiek nodarīts būtisks kaitējums, var tikt piemērota kriminālatbildība atbilstoši Krimināllikuma¹⁴ 99. pantam.

ALTERNATĪVAS BIOĻĪSKO ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAI

¹³ AAL 43. panta otrā daļa.

¹⁴ Krimināllikums, Latvijas Vēstnesis, 08.07.1998., Nr. 199/200.

Bioloģisko atkritumu nodošana atbilstoši normatīvajiem aktiem ir iespējama, tomēr pieredze un prakse rāda, ka informācija par to ne vienmēr ir viegli atrodamā un ne visas pašvaldības šādu pakalpojumu piedāvā. Fiziskām personām lapu un zaru nodošanu savos laukumos piedāvā arī vides pakalpojumu uzņēmumi, tomēr jāreķinās, ka parasti tas ir maksas pakalpojums.

Piemēram, Saulkrastos aptuveni viena kubikmetra tilpuma maisa izvešana maksā 80–85 eiro. Tas nozīmē ne tikai papildu izdevumus, bet arī nepieciešamību atkritumus sasmalcināt un sagatavot pārvadāšanai. Līdz ar to daļai iedzīvotāju šāds risinājums var nebūt finansiāli pieņemams, kas savukārt veicina neatļautas atkritumu dedzināšanas

vai izmešanas risku.

Lai veicinātu tiesisku un videi draudzīgu rīcību, pēc autoru domām, pašvaldībām būtu jānodrošina saviem iedzīvotājiem ērtāki un pieejamāki risinājumi bioloģisko atkritumu apsaimniekošanai. Piemēram, regulāri jāorganizē bioloģisko atkritumu savākšana no īpašumiem iepriekš noteiktā laikā, kad atkritumu apsaimniekotājs bez maksas vai par simbolisku samaksu izvestu iedzīvotāju sagatavotos zaru un lapu maisus. Tāpat pašvaldība iedzīvotājiem varētu nodrošināt zaru smalcinātāja pakalpojumus – vai nu kādā noteiktā vietā, vai ar iespēju iepriekš saskaņotā laikā piebraukt pie attiecīgā īpašuma. Protams, tas

prasa pašvaldības finanšu līdzekļu piesaisti, un tā noteikti ir problēma, taču risināma, piemēram, ar daļēju pašu iedzīvotāju līdzfinansējumu. Turklāt zaru smalcināšanas gala-rezultātu – šķeldu – var izmantot dažādiem lietderīgiem mērķiem, piemēram, pašvaldības dārzos un parkos vai kā ekoloģisku un ekonomisku kurināmo. Šis varētu būt pagaidu piedāvājums, līdz tiek atrasts ilgtermiņā vispiemērotākais risinājums.

Jo pieejamāka iedzīvotājiem kļūs atkritumu nodošana, jo vairāk samazināsies vēlme atbrīvoties no tiem nelikumīgā ceļā, radot kaitējumu gan saviem kaimiņiem, gan apkārtējai videi. ○

KOMPETENCE STABILITĀTE AIZRAUTĪBA

Uzticams partneris juridiskās
palīdzības sniegšanā

Pieredze, zināšanas
un neatlaidība

Drošs atbalsts mūsdienu
mainīgajā pasaulē

CersJurkāns
zvērinātu advokātu birojs

PIEREDZĒJUŠI UN UZTICAMI
JURISPRUDENCES MARATONISTI

STRĒLNIEKU IELA 9-4, RĪGA

TĀLR. 67365865

WWW.CERSJURKANS.LV

/CersJurkāns

/CersJurkāns

/cers_jurkans